

Samfunnsøkonomisk
perspektiv på
effektevalueringer

EVA FORUM MOLDE 25.08.08

Arild Hervik

Oversikt over temavalg

- Møreforskning og empirisk bakgrunn som basis for bredt temavalg - deltakelse 16 ekspertutvalg
- Virkemidler og evalueringer i den innovative boblende petro klyngen
- Langsiktige effektmålinger og kvasimål med case helse
- Effektutvalget som vurderte alle virkemidler mot hverandre i regionalpolitikken
- Effektevalueringer som grunnlag for valg av treffsikre virkemidler i innovasjonspolitikken

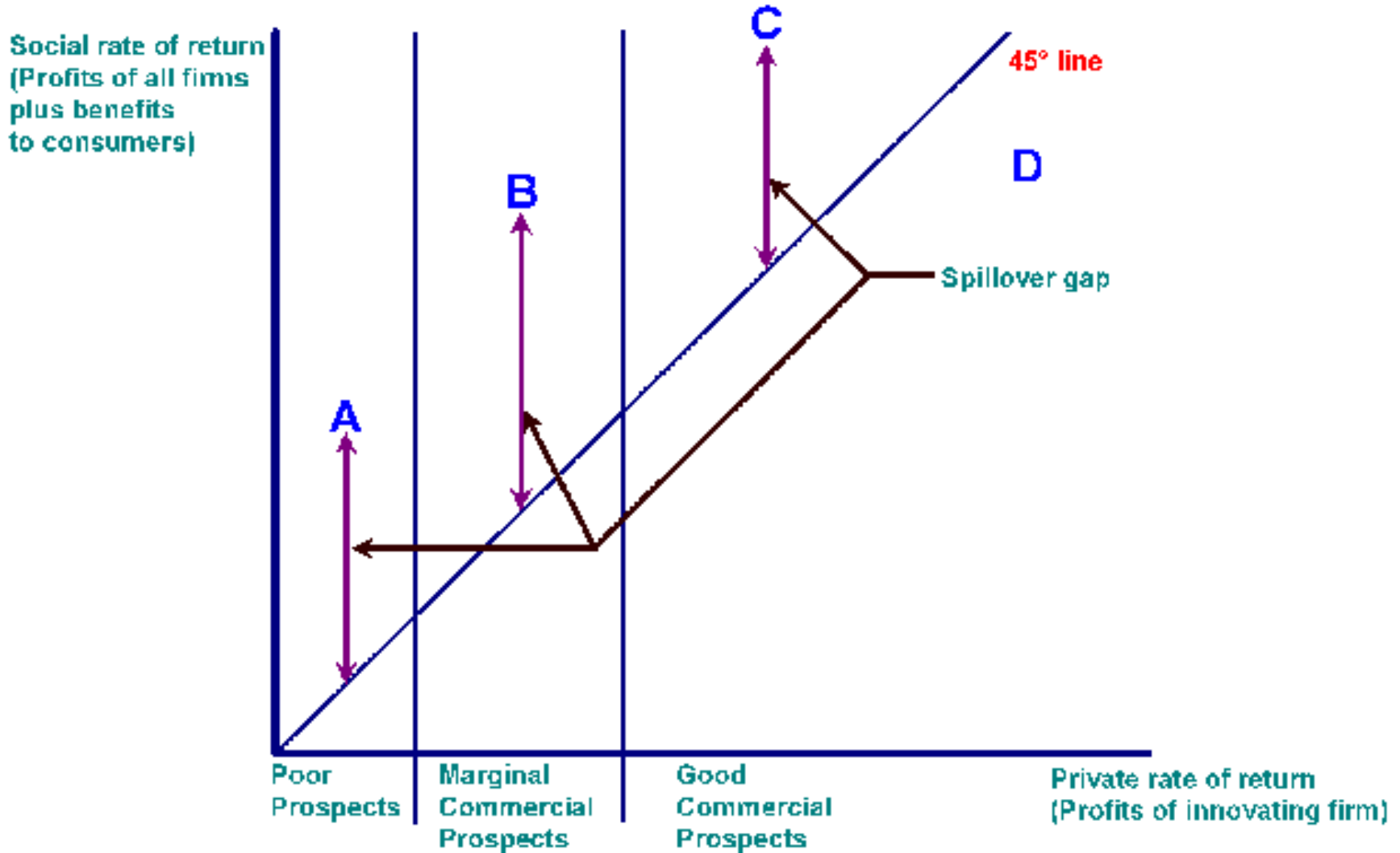
Evalueringer i boblende innovativ petro klynge

- Ekspertutvalg som evaluerte kostnadssprekk på 30 mrd kr - kontrafaktiske problem i en periode med store tekniske og organisatoriske innovasjoner
- Evaluering 2001 av den store reformen for å gjøre norsk sokkel mer konkurransedyktig
- Ekspertutvalg 2006 for å utvikle evalueringsteknikker til Gassco for investering i samfunnsøkonomisk optimal gass infrastruktur

Petro klyngen fortsatt

- INTSOK-prosjekt offshore service rederi som viser hvordan vi lykkes i petro klyngen
- Komparative fortrinn med 40 års internasjonal innovasjonshistorie for å løse utfordringene
- Rekordvekst i innovativ petro klynge som vinner i internasjonale markeder
- Lykkes hele verdikjeden int. offshore marked
- Tidligere virkemiddel gir nå full effekt
- Virkemiddel for innovasjon fokus addisjonalitet og eksterne virkninger, mer grunnforskning

Minimizing Displacement by Maximizing the Spillover Gap

Eksempel fra helse på kvasi effektmål i evaluering

- Ledet ekspertgruppe oppnevnt av Helsedep. 1998 for evaluering av prøveprosjekt mammografi til å bli landsomfattende
- Omfattende database kunne fortelle hvor mange små svulster som var funnet som grunnlag for å redde liv
- Modell for antall sparte liv som kvasi effektmål, for vi vet ikke effektmål før om 15 år
- Økonomianalysene mindre utfordring enn effektmålingen

Effektevalueringer i regionalpolitikk

- Regjeringen satte ned ekspertutvalg som skulle se på den brede regionalpolitikk og om effektmåling kunne gi grunnlag for endring
- Diff. arbeidsgiveravgift som treffsikkert virkemiddel effektmåles av SSB og Møreforsking
- Kommunefordelingsmodell virker gjennom velferdstilbud
- Infrastruktur investeringer virker ikke i isolasjon
- Dokumenterer langsiktige effekter SND/IN
- Eksempel på forsøk å tenke helhet

Effektevaluering virkemiddel hovedfokus stimulere innovasjon

- Møreforsking lærte faget evaluering IF 1987-89.
- Arbeidet tidlig med intervjuteknikker
- Evolusjonær økonomi (Nelson and Winter)
- Innovasjonsteori int. ev. team DTS 1990 og Eureka 1991
- Nærmere 100 små og store evalueringer
- Nytte-kostnadsanalyser hovedområde fag
- Leder for NOU 2000:07 med 4 hovedkonk.

Duale modell fra innovasjonsteori

- Innovasjoner finner i hovedsak ikke sted i den lineære modellen fra grunnforskning via anvendt forskning og kommersialisering, men i komplekse samspill i et innovasjonssystem hvor man må utvikle en helhet i virkemiddelapparatet.
- Arenaer for samspill og samarbeid mellom de mange aktørene i innovasjonssystemet fremmer innovasjon, og virkemidler som utvikler infrastruktur som f.eks i regionale sentra for bedret samarbeid, blir viktigere.
- Identifisering av komparative fortrinn og livskraftige klynger og virkemidler som videreutvikler disse, er viktige tiltak i innovasjonssystemtenkning
- Tiltakene må ikke begrenses til R&D fordi inkrementelle endringer rundt design og kundetilpasset forretningsutvikling kan være like viktige i innovasjonsprosesser.
- Kompetanseutvikling i næringslivet fremstår som overordnet viktig i en økonomi hvor kunnskapsfaktoren blir en stadig viktigere konkurransefaktor for overlevelse i markeder.

Duale modell fra økonomisk teori

- Institusjonell økonomi setter innovasjonstiltak inn i komplekse markedsmodeller for å identifisere imperfeksjoner, og den fokuserer incentivteori/styringsproblemer i kunnskapsmarkeder
- Det offentlige ansvaret bør konsentreres om å fremme bredde og kvalitet i grunnforskningen, samt ta ansvar for grunnutdanning og kvalitet i alle trinn innrettet mot næringslivets rekrutteringsbehov
- Det kan oppstå incentivproblemer i grunnforskningen og undervisningen fordi markedssignalene om hvilken forskning og hvilke kandidater næringslivet har behov for, ikke er sterke nok. Markedsimperfeksjoner kan begrunne virkemidler innrettet mot å utvikle tettere samspill/samarbeid mellom næringsliv og utdanning-/FoU-institusjoner.
- Virkemidler som innrettes direkte mot næringslivet har størst treffsikkerhet dersom /det er grundig dokumentasjon på imperfeksjoner, /rettet mot nyetableringer og små vekstforetak med FoU-innhold, /utvikling av nye klynger eller /prosjektstøtte til større bedrifter hvor det er sterke innslag av eksternaliteter.

Incentivteori 1

- Prinsipal-agentteori og kontraktsteori
- Mange prinsipal-agentrelasjoner fra Stortingets mål om økning til 2% FOU andel i næringslivet til forskeren i bedriften som utfører
- Informasjonsproblemet, asymmetrisk informasjon, skjult informasjon og ufullstendige kontrakter i prinsipal agentrelasjoner gir opphav til incentivproblemene

Incentivteori 2

- Incentivproblemer
- Utøver vet best minste støttenivå for utløsning
- Vanskelig å skille ut rent seekers og de som ikke trenger støtten
- Vanskelig å finne de beste prosjektene
- Lett å avslå feil prosjekt

Robuste faglige råd

- NOU 2000:7
- Helhet i virkemiddelapparatet
- Grunnforskning og bredde og fokus kvalitet, rekruttering
- Globalisering og absorpsjonsevne
- Incentiv for samhandling/nettverk
- For mange for puslete tiltak